

בענין הדלקת נירות- כבוד או עונג

1. מדרש תנחומא (בובר) פרשת נח סימן א

(א) אלה תולדות נח (בראשית ו ט). [ילמדנו רבינו על כמה עבירות נשים מתות בשעת לידתן, כך] שני רבותינו, על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, [על שאינן זורזות בידה בחלה ובחלוקת חנך, ושלוש מצות הללו מן התורה הן]. דה מנין, שנאמר ואשה כי יזוב זוב דמה (ויקרא טו כח), וחלה מנין, שנאמר ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה (במדבר טו כ), נר חשבת מנין, שנאמר וקראת לשבת עונג (ישעיה נח יג).

2. ילקוט שמעוני תורה פרשת בחעלותך רמז תשיט

אמר הקב"ה בעוה"ז אע"פ שהיה במשכן אורה לכבודי חנרות היו דולקים לתוכו, אף לעתיד לבא אע"פ שאני ממלא ירושלים מכבדי שנאמר קומי אורי כי בא אורך וגו' אני מדליק לתוכה נרות שנאמר והיה בעת החיא אחפש את ירושלים בנרות וכתיב כי נר מצוה ותורה אור, נרות של בשר דם של חרס או של נחשת הכל לפי כבודו של אדם וכבוד השבת נרותיה הן כבודתה, אם שמרתם נירות של שבת אני מראה לכם נרות של ציון שנאמר והיה בעת החיא אחפש את ירושלים בנרות ואיני מצריך לכם לראות באורה של חמה אלא בכבדי אני מאיר לכם

3. תוספות מסכת שבת דף כה עמוד ב

יש שרצים לומר דאין לברך אהדלקת נר מדקרי ליה חובה כדאמרינן (חולין קה). מים אחרונים חובה ואין טעוין ברכה ואומר ר"ת דשיבוש הוא דלא דמי למים אחרונים דלא הוי אלא לתצלה בעלמא אבל הדלקת נר היא חובה של מצוה עונג שבת וכמה חובי' הן דטעוין ברכה ומה שאומר טעם אחר שלא לברך משום שאם חיתה מדלקת ועומדת לא היה צריך לכבותה ולחזור ולהדליקה ולא להדליק אחרת אין נראה דהא גבי כיוסו חדס (שם פז). אם כסחו הרוח פטור מלכשותו אפ"ה כשמכסה צריך לברך וכן נולד מחול איכא למ"ד דאין צריך להטין ממנו דם ברית וכשמל תגיא בשילחי פר' ר' אליעזר דמילה (לקמן דף קלו) חמל אמר כ' ובסדר רב עמרם יש המדליק נר בשבת מברך אשר קדשנו כ' ועוד נראה לר"ת שאם היה חנך מדלק ועומד שצריך לכבות ולחזור ולהדליק כדאמר ליה תרוא סבא ובלבד שלא יקדים ובלבד שלא יאחר (לעיל דף כג).

4. פירוש שבת ס' רצז

תנא"ה רבינו משולם לא היה מברך על הדלקת חנך משום דאמרינן בפרק חתנאל (מנחות מב): כל מצוה שאין עשייתה גמר מלאכת מצותה אין מברכין עליה, ונר שבת אין גמר עשייתה אלא בשעת אכילה, כדאמרינן בערבי פסחים (פסחים קא) ור"י אמר שיש לברך, ולא קשה מתחלת דגמר מצותה היא, שרואין בה לשמש בבית ולשא חכלים על השלחן.

5. תנב"ס חלכות שבת פרק ת הלכה א

הדלקת נר בשבת אינה רשות אם רצה מדליק ואם רצה אינו מדליק, ולא מצוה שאינו חייב לרדוף אחריה עד שיעשנה כגון עירובי חצרות או נטילת ידים. לאכילה אלא * חובה, ואחד אנשים ואחד נשים חייבין לחיות בבתיהן נר דלוק בשבת, אפילו אין לו מה יאכל שואל על הפתחים ולקח שמן ומדליק את חנך שזה בכלל עונג שבת, וחייב לברך קודם הדלקה ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו א להדליק נר של שבת, כדרך שמברך על כל הדברים שחייב בהם מדברי סופרים.

6. הנחות מיימנותיות חלכות שבת פרק ה הלכה א

(א) וכן ביום טוב נהגו להדליק נר וכן איתא בירושלמי פרק חמביא כדי מן המדליק נר ביום טוב צריך לברך אשר

קבמו' לחדלק נר של יו"ט. ובפרק תרואה ירושלמי גרסינו לחדלק נר לכבוד יו"ט דכמותיה בשבת אומר לכבוד שבת.

7. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כד עמוד ב

משנה. אין מדלקין בשמן שריפה ביום טוב. רבי שמעאל אומר: אין מדלקין בעטרון, מפני כבוד השבת. וחכמים מתירין בכל השמנים; בשמן שומשמין, בשמן אגוזים, בשמן צנונות, בשמן דגים, בשמן פקועות, בעטרון ובנפט.

8. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כה עמוד ב

רבי שמעאל אומר כל. מאי טעמא? - אמר רבא: מתוך שריחו רע, גזרה שמה ייחנה ומצא. אמר ליה אביי ומצא: - אמר ליה, שאני אומר: חדלקת נר בשבת - חובה.

9. תוספות מסכת שבת דף כה עמוד ב

חדלקת נר בשבת חובה - פל במקום סעודה דחובה היא שיעוד במקום הנר משום עונג אבל מהדלקת נר גופיה לא הוה פריך אביי דפשיטא דחובה היא דהתנן (לקמן דף לא) על ג' עבירות נשים כו' על שאין זחירות בהדלקת הנר.

10. שו"ת בית הלוי א"א

וצ"ל דס"ל לאבי דעיקר המצוה של החדלקה הוא משום כבוד שבת דהחדלקה גופה הוי כבוד לשבת, אע"ג דהוא אינו שם, ורבא חוסיף לו דמלבד חיוב החדלקה משום כבוד שבת, מחויב שיחיה לו נר דלוק במקום סעודה וזה הוי משום עונג שבת שלא יסעוד בחושך ולא סגי במה שחדלק במקום אחר.

11. רמב"ם הלכות שבת פרק ל חלכה ה

מסדר אדם שולחנו בערב שבת ואף על פי שאינו צריך אלא לכיזת, וכן מסדר שולחנו במוצאי שבת ואף על פי שאינו צריך אלא לכיזת, כדי לכבדו בכניסתו וביציאתו, וצריך לזקן ביזו מבעוד יום מפני כבוד השבת, ויחיה נר דלוק ושולחן ערוך ומטה מוצעת שכל אלו לכבוד שבת הן.

*ונראה לחלק דכשמדליק במקום ואו

אכילה מקרי עונג, דאכילה לא סגי

בלא נר, כדפירש"י (כה: דיה חובה)

דהאי מאן דאיח ליה סעודה לא

ליכליה אלא ביממא או כעין יממא, וכ"כ החוס' דלאכול

אצל הנר מקרי עונג, אבל כשמדליק במקומות אחרים שלא

לצורך אכילה אינו אלא כבוד שבת, וכן משמע מדנקט לה

גבי שולחן ערוך דמיירי שלא במקום אכילה, כמ"ש החוס'

בפ' כל כתבי (ק"ט: ד"ה ומצא).

ישוב דברי הרמב"ם, וקצת דקדוק על לבוש

12. ס' שבקת השבת רסג"א

כ ד י ו כ כ ו ד ש ב ת ו ע ו נ ג ש כ ת
(מהגרי"ז זצ"ל)

13. גר"ח על חש"ס י"א

שבת. רמב"ם (פ"ה שבת ה"א) הדלקת נר שבת וכו' אחד אנשים ואחד נשים חייבין להיות בבתיהם נר דולק בשבת ואפילו אין לו מה יאכל וכו' שזה בכלל עונג שבת. ובפרק ל' ה"ה כתב: וצריך לתקן ביתו מבעוד יום מפני כבוד שבת, ויהיה נר דלוק וכו' שכל אלו לכבוד שבת הן. ולשון הרמב"ם צ"ע שבפ"ה כ' שרין הדלקת נר דוקא בשבת, ובפ"ל כ' שהחיוב הדלקה הוא מבעוד יום, ועוד קשה על מה שכתב 'מבעוד יום' האין שייך הדלקה בשבת דודאי צריך להדליק מבעוד יום כיון ששבת אסור להדליק, ונר"ל דבהלכות אלו הם שני דינים נפרדים, דכחיוב הדלקה יש שני דינים, חדא משום עונג שבת וגם משום כבוד שבת, והם חלוקים בדיניהם, דרין עונג שייך בשבת עצמו וכמו שאר דינים של עונג כמו אכילה ושתייה, משא"כ בדין כבוד שבת שהחיוב הוא כבר מבעוד יום, שזהו ג"כ בכלל כבוד שבת, וגם אם יצויר הדלקה בשבת עצמו אינו מתקיים כזה דין כבוד שבת, וכזה שפיר מיושב לשון הרמב"ם דכפ"ה מיירי בדין עונג וכמשי"כ שם שזה בכלל עונג שבת, וזה החיוב שייך דוקא בשבת עצמו, משא"כ בפרק ל' דשם מיירי בחיוב הדלקה ימדין כבוד שבת וכדמוכח מהא דכלל בהדי דכבוד ומסיים שכל אלו לכבוד שבת.

14. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד ב

אמר רבא, פשיטא לי: נר ביתו ונר חנוכה - נר ביתו עדיף, משום שלום ביתו. נר ביתו וקידוש היום - נר ביתו עדיף, משום שלום ביתו.

15. רש"י מסכת שבת דף כג עמוד ב

נר ביתו ונר חנוכה - נר ביתו בשבת, והוא עני ואין לו כדי לקנות שמן לשתי נרות.

16. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד ב

דביתו דרב יוסף הוה מארזא ומדלקת לה, אמר לה רב יוסף: תניא + שמות יג + לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה מלמד שעמוד ענן משלים לעמוד האש, ועמוד האש משלים לעמוד הענן. סברה לאקדומה, אמר לה הווא סבא תניא, ובלבד שלא יקדים ושלא יאחר.

17. שו"ת פני מבין א"ח ס' מז

ההורודהיש נכחד בני סיקר כרב המלך גדול מיה וחיל שלויסיא:

ע"ד שאלתך באשה שאוחרת עשיק לסדליק כרוח וכבר בא שבה ואמרס לנכדי סדליק כרוח ועשהה כרבה כלס לריכה השוכה וכפרה על זה:

הגדה במנן אברכס סיי רפינ סיק ירא לפי מה שפירש: דבריו מתעיה סקל ונחוב חיים אס סכחה ית לפסקן על דברי ריש לומר לעכרס לסדליק נר אחד וחנך:

ורענ"ד דברי מנן אברכס כספר החוס סוף אפטר:

ולומר ולנוי זמס סדליק בשבה וזי: לוינו חכמים בשבה לסדליקי כרוח אחמכס, וגם קשה סלל אס איכו לא מלי סבה סליח לא מלי למשו אפי אס סיה סליחות לעכרס ומכיס דלון סליחות לעכרס, וסגלון רעיה זיל סקשה דלון סליחות לעכרס אמנס במכר אפילו ית סליחות לעכרס און מלוס לסדליק כרוח בשבה: . . .

ומעתה לפיו אס סכחה ולא סדליקס מבטול יוס במנה מנה כבוד שבה מולס טוע שבה איכא דמלסטנין לטב בחושן ולכיל במקום חושן ועיו סקד כחכ מנן אברכס דיוכל לסחקיים עיי מה סחלמור לעכרס סדליק וכיה אמירס לעכרס, שבוה כלל רמיה

18. הקדמת הדרושה לירד

הטענות השני מה שנהגות הנשים להדליק נרותיהן של יום טוב אחר שהתפללו הקהל ערבית ואחר יציאתם מבית הכנסת לביתם קודם אכילה חזר אינו נכון התייגה בליל יום טוב של גלויות שהוא ספיקא דיומא ואסור להכין מיום טוב ראשון לשני ראוי לעשות כן. אבל מה שנמשך מזה שנהגות לדלוק גם בליל יום טוב ראשון כן זה אינו נכון ויותר טוב מדינא להדליק הנרות גם כן קודם תפלת ערבית ולקבל היום טוב בהדלקתן הכל כמו שעושין לכבוד שבת שיהא הכל מוכן מיד בבואו מבית הכנסת לביתו השלחן ערוך והנר דלוק ומטה מוצעת וכמו שאיתא בפרק כל כתבי דף קי"ט ע"ב ובטור אורח חיים סימן רס"ב גבי שבת

19. רמב"ם הלכות יום טוב פרק ו הלכה טו

כשם כ שמצוה לכבד שבת ולענגה כך כל ימים טובים שנאמר +ישעיהו נ"ח+ לקדוש ה' מסבד וכל ימים טובים נאמר בהן +וקרא כ"ג+ מקרא קדש, וכבר בארנו הכיבוד והעינוג בהלכות שבת, וכן ראוי לאדם שלא יסעוד בערבי ימים טובים מן המנוחה ולמעלה כערב שבת שדבר זה בכלל הכבוד, וכל המביזה את המועדות כאילו נטפל לעבודה זרה.

20. שולחן ערוך אורח חיים סימן רסג סעיף א

(א) א יתא זחיד לעשות (א) נר (ב) יפה, יש מכותנים (ג) לעשות * (ד) ב' פתילות (ה) אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור.
נת: ב ביטליו (ו) לחשידי ולחזיליט ב' א ד נחת, וכן נהגו

21. ס' מנהג ישראל תורה הוא שם

— והמנהג ברוב מקומות להדליק מחלה שחי נרות וכל פעם שנולד בן או בת מוסיפין נר אחד, וסמן לדבר משום דאמרינן כפי' כמה מדליקין דנשכר שמרבינן בנרות דשבת הוי ליי' בנין ומחנין רבנן, לכך בכל פעם שיוול להם בן או בת מרבה בנרות שטי"ז יזכו לבנין ומחנין מ"ח (לקוטי מהרי"ם).

22. רמב"ם הלכות שבת פרק ל הלכה א

ארבעה דברים נאמרו בשבת שנים מן התורה ושנים מדברי סופרים והן מפורשין על ידי הנביאים, שבתורה זכור ושמור, ושנתפרשו על ידי הנביאים כבוד וענוג שנאמר +ישעיהו נ"ח+ וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד.

23. מצעה רב ס' קיב

הוא ז"ל היה מרבה מאד בניירות שמו עד שמנעוהו ותרפאים להדליק שמון וזת רק של חלב גם לא רבי גדול כמקדם

24. הערות שם

ומלבד זה שמעתי ממורי הגאון ר' יעקב באריט ז"ל שהיה מ"ץ ור"מ דפ"ק יצ"ו רכונו עוד בזה להוציא מלבן של צדוקים שאומרים דאסור להדליק נר בע"ש, וסמכו עצמן על קרא דלא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. אבל כל מקום שפקרו הצדוקין חשובתן בצירון כמו שכי' בסי' מגיד מישרים למחן הבני' ז"ל כפי' ויקהל דמשריה הוצרך הכתוב לפרש דלא תבערו אש ביום השבת" דהלא בשבת א"י עסיק וקאי קרא הו"ל לומר לא תבערו בו אש בכל מושבותיכם? אלא בא להוציא מלבן של צדוקים דדוקא "ביום השבת" עצמו אסור להבעיר, אבל להבעיר בע"ש שידלק בשבת שרי. ע"כ שמעתי מהגרי"י ז"ל. וכו'.

דעפיי"ז י"ל דמצוה להרבות בנרות כדי לפרסם הדבר יותר, וכמו דמצינו גבי קצירת העומר במנחות דף ס"ה דכל העירות הסמוכות לשם מתכנסות לשם כדי שיהא נקצר בעסק גדול. כיון שחשבה אמר להם בא השמש אומר הן. בא השמש אומר הן. מגל זו אומר הן וכו'. קופה זו אומר הן וכו'. וכ"כ למה מפני הבייתוסים שהיו אומרים אין קצירת העומר כמצאי יר"ט ע"ש. וא"כ גם בהדלקת הנרות בשבת ראוי להרבות בנרות כדי לפרסם הדבר.

25. רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ד הלכה יד

היה לפניו נר ביתו ונר תוכה או נר ביתו וקדוש היום נר ביתו קודם משום שלום ביתו שהרי חשם הנמחק לעשות שלום בין איש לאשתו, גדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם שנאמר +משלי ג'+ דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. בריך רחמנא דסייען

26. ר'משה פיינשטיין בסוף ס' Radiance of Shabbos

1 ונראה לומר בזה, דמקור הדברים בנמרא שבת כינ: אמר רבא פשיטא לי נר ביתו וניח נר ביתו עדיף משום שלום ביתו, נר ביתו וקידוש היום נר ביתו עדיף משום שלום ביתו, ופירשיו ז"ל, נר ביתו בשבת והוא עני וכו', שלום ביתו והרי אמרו לקמן (נכ"ה): ותזנח משלום נפשי, זו הדלקת נר בשבת, שבני ביתו מצטערין לישב בחשך עכ"ל. הרי מפורש ברש"י דהגמ' קאיירי לענין הדלקת נר בע"ש. והן הן דברי המחבר בס"י רס"ג וס"י תרע"ח, דנר שבת קודם לקידוש היום וניח משום שלום ביתו. אכן נראה שהרמב"ם יפרש נר ביתו כפשוטו, דקאיירינן אפ"י בחול, ולא שיאטי' לשבת כלל, וכדיוק לשון הרמב"ם בפ"ד מחנוכה הל' י"ד ויעויש ברמב"ם שסיים נר ביתו קודם משום שלום ביתו, שהרי השם נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו, גדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם, שנא' דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום יעורש, הרי דמשמע דקאיירי אפ"י בימות החול, ולא שייך בדוקא לשבת ולכן לא הביאו בהל' שבת, דאינו מדיני שבת כלל. אלא דינא הוי בכל השנה כולה, אפ"י בימות החול, ומקומו הוא רק בהל' חנוכה.

הדלקת נירות - למעשה

1. שולחן ערוך אורח חיים סימן רסג סעיף א

(א) א יהא זחיד לעשות [א] נר (ב) יפה, ויש מכוונים (ג) לעשות * (ד) ב' פתילות (ה) אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור. נהגו ב יוסף (ו) לחסיף ולחולק ג' או ד' נרות, וכן נהגו. תאשה * [ג] ששכחה ג פעם אחת לחולק, מדלקת כל ימיה (ו) ג נרות (מהר"ל) מי יסליך לחסיף על (ח) דבר הסמוך נגד דבר אחר, ובלבד שלא יפחות (אשרי ומדמי מס' ר"ה ר"פ י"ט).

2. ש"כ ח' ב פ' מג ס' ה ובתערוה

ה. אשה ששכחה ולא הדליקה נרות (כו) שבת (כח), וגם בעלה לא הדליק אחר בבית לכבוד (כט) שבת (ל). תוסף מכאן ולהבא נר אחד על אלה שנהגה (לא) לחולק עי' מהג"ג. ואם שכחה כמה פעמים, תוסף נר אחד על כל פעם ששכחה (לג). ואשה עניה ששכחה, די לה כמה שתרכה משהו על שיעור הנר שהיתה רגילה בו (לד), דהיינו שתוסף מעט שמן, או שתדליק נרות גדולים יותר. כמה דברים אמורים? כששכחה. אבל אם לא הדליקה מחמת אתם (כנגן שהיתה עסוקה בטיפול בבנה החולה, ומשום כך לא הספיקה להדליק) - אינה צריכה (לה) להוסיף (לו).

(כ) ועיין שריח קנין תורה בהלכה סי' פו, דבירט לא שייך לשנות כל כך, דגם אחר כביטתו יש בו שהח להדליק הנרות, ולא שכחו ששכחה כל זמן הסעודה ובמלתא דלא שכחא לא גזרו ביה רבנן (ועי' ל' ולפי דבריו לחלו הערה ל' שגם אם לא הדליקה נרות שבת, אם המקום היה מואר, י"ל ולא קנסין לה, ודאי דלא מצוי שיאכל בחשיכה). ועי' שריח משנה הלכות ח"ו סי' לו, דגם בירט קנסו (ויל"ע לדברי הקנין תורה בהלכה, אשה ששכחה בשבת להדליק נרות, דאמרינן דצריכה להוסיף נר כל שבת, אי צריכה להוסיף גם בירט, דבירט לא שייך לומר שחגא חזירה לכבוד י"ט, כיון דהוה מילתא דלא שכחה ששכחה). ולדברי המשנה הלכות י"ע, אם שכחה בירט אי צריכה להוסיף גם בשבת, או דקא שתוסף בימים טובים, וכן להיפך, וכן אם שכחה בירט שני של גלויות, אם קנסין לה בירט ראשון (עי' בשו"ת משנה הלכות ח"ו סי' לה). ומה דנהגו אחר הסעודה שלא הדליקה נרות י"ט, הנשנה הלכות י"ע עוד, אם האשה מכרה אחר הסעודה שלא הדליקה נרות י"ט, אף כי כולה עוד לחולק, או נאמר דעיקר ההדלקה הוא בשעת הסעודה. (ועי' להלן פ"ק פ"ד הערה כד). ולכאורה י"ל דמכירתו ששכחה ההדלקה הוא שלא יכשל בעץ ובאבן, וכדלפיל הערה ג' וזה שייך גם אחר הסעודה, עיין יכולה להדליק ולכבד, וכמו אורח חיים שיש לו בית מיוחד לישן שם, שמדליק שם גם אם אינו אוכל שם, סי' רסג במ"ב ס"ק כט.

(ה) עיין תורה שבת סי' רסג הערה כ', ויל"ע, אם הדליקו מאד החשמל לכבוד שבת (או אפי' לא לכבוד שבת, חזנעם כי המקום ההוא מואר ואין חשש שמא יכשל בעץ ובאבן) כחזיר שאוכלים בו תאשה שכחה להדליק נרות שבת, כפי שהיא רגילה, אי קנסין לה, ועיין שריח פלסד להעיל אר"ח סי' פו, דלפסוד בלא בלום אי אפשר, משום דעכ"פ פשעה תאשה ששכחה להדליק ולא בנתה על הנרות.

3. שולחן ערוך אורח חיים סימן רסג סעיף ב

אחד האנשים ואחד הנשים, חייבים להיות נר דלוק בשבת; אפי' * (ט) אין לו ד מה יאכל ה שואל * (י) על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר, שזה בכלל עונג שבת הוא.

4. סוה אורח חיים סימן רסג

והנשים מזהירות בו יותר כדאיתא במדרש מפני שכבתה נרו של עולם פירוש גרמה מיתה לאדם הראשון והרמב"ם ז"ל נתן טעם לדבר מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית

11

5. ב"ח שם

נראה דהכי קאמר, דאם האיז אינו רוצה להניח לאשתו להדליק ולברך, אלא רוצה להדליק בעצמו ולברך משום מצוה בו יותר מבשלוחו... שאין ביד האיז לדחות את אשתו ממצוה זו, אלא כיון דהנשים מוזהרות בו יותר תדליק היא ותברך ולא הוא.

6. ס' לקראת שבת עמ' מו-מח

אם הקדים הבעל להדליק את הנירות, אין צורך לשלם לה עשרה זהובים כדין חוטף מצוה. ו"א דחייב לשלם לה מה שחטף ממנה זכות המצוה.

7. שולחן ערוך אורח חיים סימן רסג סעיף ג

(יא) ו הנשים מוזהרות בו יותר, (יב) ז מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית. אם אין ידו משגת לקנות נר לשבת ולקידוש היום, (ג) ח נר שבת קודם. וכן אם אין ידו משגת לקנות נר לשבת ונר לחנוכה, נר שבת קודם (יד) ט משום שלום הבית, דאין שלום בבית בלא נר.

8. משנה ברוח סימן רסג ס"ק יב

(יב) מפני שמצויות - ועוד טעם מפני שכבתה נר שלו עולם שגרמה מיתה לאדה"ר. ומ"מ טוב שהאיז יתקן הנרות (כתבים)

9. משנה מסכת שבת פרק ב משנה ו

(ו) על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן על שאינן זוהרות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר:

10. תוספות רעק"א שם

הא דלא תני סתם ובנר כמו דתני ובחלה ולא תני בהפרשת חלה, הותנא רצה לרמוז למה דאיתא בתיקוני זוהר שבעה"ב יתקן את הנירות ואשתו תדליק, משום הכי תני ובהדלקת הנר לומר דתיקון לאו עלה רמי.

11. שש"כ פ' מג הערה מא

ושמעתי, דמכאן המנהג שהחתן קונה לכלה שלו פמוטות שתדליק בהם נירות שבת אחרי החתונה.

12. שו"ת באר משה ח"טו

1 נשאלתי כשהאם איננה בבית על שבת (או) הוא אלמן הי"ו ויש בבית בנות שהגיעו לפרקן (כי קפנה בודאי לא תדליק בעבור אב"י) כי ידליק האב או הבת ויותר גדולה שבבית.

6 השבתי הדבר פשוט שהאב ידליק ומברך. ואם אחת פגמתי שכבר היתה לאיש בבית הגם שהאב יכול לומר לה שתדליק היא לעצמה עכ"ז נראה לי יותר שהאב ידליק על שולחן שאוכלים עליו והבת תגשואה תדליק במסכה. (קפנה עד י"ב שנים בודאי אינה יכולה להוציא גדולים ד"ח).

(ב) הדבר פשוט שכל כאלו להדליק מרח שנה דכלל מטיק כדין מנה כדלקה מרח על כפול כמו על כאלו רק מלוב זו נמסר ככלשכ פסיי תקנה חדל (סיין שנה דף לג פ"א

הי דיכ כתיבי) ומיין בשרע (סיי רסיג סי"ג) נפי שכיח מלוי נבית ומפני שפליח לחקן מכ שקילקכ מוכ שכבתה מו של פולס כייט של אדם כרלשון גוד נר כי שמת אדם (פיין מ"ג שם סק"יג). ועלכ שיכ"י נר דולק כליל שנה משום יכבוד שנה וטוע שנה (פיין רמב"ם פ"ב מכלי שנה כליל ועק ל' כל"ג) ובספרי ד"ט (ח"כ סיקמ"ג) כלרכחי נזכ מלוד ולדעת רכנכ אמרויט מלוב זו מכה (פיין כ"י סיי הפ"ו ומ"ג בשפכ"ל סיי ומ"ג סק"ל וכל"י רככ סיי הרע"ל סק"יג), ול"כ כשלין נמלל כבית נבית כחיות מופל דוקל על ככפל כבית שכול ידליק, וגם חיינו נכון שימסור מלוב זו לנחכ כנס שכיח ככר גדולכ מלחר שמכניטו שליין כנוח פסיי מדליקות, ולפילי ככחיס שככנות מדליקות ג"כ פיקך כחיונ על כלכ מופל וכול ידליק כשליין השחו נבית. אבל כדלוי אס ביא דולכ מלוד וכלכ מסכיס יכול לכייחכ להדליק עם כרככ. ...

2

פס"ז ממחר
 שבתים שנים מצויה כיסוד וכשומק לצב הפטר
 שחרות שום ילול לצב דרב מלז חמד למי שנת
 שלם חוששה לולי רמל למכ לו חסוהל חרנית
 שום רגש אי נעיות נמכ שכן מדליקות קודם למס
 לא דליקות קודם ללא יכונו שלא לללה פס בדלקה
 למס ומסוהם ומדליקי פחד ולנסוף אי פוסק
 שטרלו לבדוק צימד נחמד מיוחד נלוסן שאינו
 שומעין נכח בדלקה מוה של למס ומסוהם וכח
 יללם כל כחששות וכן נכון לעשות.

ד) ובשאלתינו כשאין כחשך בניה טוב
 מאלו שמדליק גם כיה בניה
 שיהא פס, ותכונן שלא לללה פס בדלקה מוה
 שנמכ מדליק בניה, ונס פוט שכול לא יכוון
 לבויליח כן דרכי למסוק (ועיין נחכל"ד ס"ר רס"ג
 סק"ז), וכן דרכי לפסוק כשנחו שוואכ לו. כלחו
 אשה נט בניה נפלה בניה חזיק על כשלתן פס
 לוכלים ונכה לו כלחכ חזיקו נפסכה וחכוון
 נפלה בניה שלא לבוילוס וכנה או כלחכ יכונו
 שלא לללה פס בדלקה כנפלה בניה (ונדלוי ס"ג
 ננחה נמכ שכנה או כלחכ מחכווין שלא לללה).

13. שולחן ערוך אורח חיים סימן רסג סעיף ד

• לא יקדים למהר להדליק • (טו) בעד היום גדול שאז אינו ניכר שמדליקו לכבוד שבת; • וגם (טז) לא יאחר. ואם
 רוצה להדליק נר בעד היום גדול (יז) ולקבל עליו שבת מיד, רשאי כי כיון שמקבל עליו שבת מיד אין זו הקדמה,
 ובלבד שיהא מפלג המנחה (יח) ולמעלה שחוא שעה ורביע • קודם (יט) הלילה. תנה: וכל סימן רס"ז. ואם היה חר דלוק • (כ)
 מבעד היום גדול, יכבו ויחזור וידליקו למרד שבת (ט"ו).

14. שולחן ערוך אורח חיים סימן רסג סעיף ה

• (כא) יא [ט] כשידליק, יברך: בא"י אמ"ה אקב"ו (כב) להדליק נר של שבת, אחד תאיש ואחד תאשה. (כג) גם ביר"ט
 צריך לברך: להדליק (כד) נר של יר"ט. ובר"ה בלא שבת, יש מי שאומר שלא יברך, • (כה) וע"ל סימן תר"י. תנה: יש מי
 שאומר שמברכין (כו) קודם החולקת, יש מי שאומר שמברך • (כז) יב [ט] אחר החולקת (מרכזי סוף ב"מ) וכדי שיהא עובר לעשייתו לא ידחה ממנה עד
 לארץ הברכה, ומשימין חיד לפני חר אחר חולקת ומברכין. וחז"ל מסלקין חיד וחר מסרי עובר לעשייתו, וכן חמנתו (מחרי"ל).

15. הקדמת דרישה ליר"ד

האחר מה שנהגות להדליק נרות של יום טוב כמו של שבת דהיינו שמדליקין תחלה
 הנרות ואחר כך משימין ידיהן לפני הנרות ומברכין הברכה על הנרות. ואחר כך מסלקין ידיהן
 הכל כמו נרות של שבת. ומנהג זה מביא רמ"א בשולחן ערוך באורח חיים סימן רס"ג פ"ה וכן כתב
 במהרי"ל. והטעם מה שמשימין את ידיהן לפני הנרות כדי שיהא הברכה עובר לעשייתה.

... והכלל היוצא מזה מאחר
 שהמדליק עצמו מקבל שבת בברכת הנרות נמצא אם היה מברך תחלה כמו שראוי להיות הברכה
 עובר לעשייתה אסור שוב להדליק הנרות. על כן נמשך מזה המנהג שמדליקין תחלה ומשימין
 ידיהן לפני הנרות ומברכין ואחר כך מסלקין ידיהן שבוה נקרא עובר לעשייתו. התינוח בהדלקת
 הנרות לשבת שאחר הברכה אסור שוב בהדלקה אבל ביום טוב שמתור להדליק הנרות ביום טוב
 עצמו מוטב שנעשה ברכת הנרות כתיקונה להיות הברכה עובר לעשייתו ולהדליק הנרות של יום
 טוב כמו נרות של חנוכה לברך תחלה ואחר כך להדליק הנרות בזה אחר זה.

16. מגן אברהם סימן רסג ס"ק יב

יב אחר ההדלקה - דאם תברך קבלה לשבת ואסור להדליק וא"כ ביר"ט תברך ואח"כ תדליק כ"כ בסוף ס'
 הדרשה בא"ע בשם אמו אבל אין חכמה לאשה וכו' דלא חלקו חכמים כמ"ש סי' קנ"ח ע"ש וכ"כ התו' פסחים דף ז'
 ע"ב:

17. שולחן ערוך אורח חיים סימן קנח

• מברך קודם נטילה, שכל המצות מברך עליהם (לט) עובר לעשייתו; ותהגו שלא לברך עד אחר נטילה, משום (מ) טו
 דפעמים שאין ידיו נקיות, ומפני כך מברכין עליהם אחר ששפשוף ידיו, שכבר ידיו נקיות קודם שיטול עליהם (מא)
 מים שניים. תנה: גם יסול למד עליהם קודם נטוב, (מג) ל"ב שנס תגוב מן חמנתו, (מג) ומקרי עובר לעשייתו (תנחות אשירי פ"ק) ואם שחכ לברך עד
 אחר נטוב, • (מד) טו מברך אר"כ

3

3

18. תוספות מסכת פסחים דף עמוד ב

אעפ"כ אומר ר"י דאין לנעור בנשים שמברכות אחר הטבילה כיון דאיכא טבילת גר דלא מצי לברך לא חילקו וכן בנטילת ידים לא חילקו בין נטילה של אחר בית הכסא דלא מצי לברך קודם מיהו בנטילה יש טעם אחר לברך אחר נטילה קודם ניגוב כדאמרינן (סוטה ד' ד'): האוכל לחם בלא ניגוב ידים כאילו אוכל לחם טמא וי"מ דבכל טבילות קאמר דגברא לא חזי דקודם שירד למים אינו צריך לברך דילמא משום ביעתותא דמיא מימנע ולא טביל ואחר שירד אז הוא ערום ואסור לברך משום דלבו רואה את הערוה.

19. דגול מרבבה שם

16
טו יום קצו של גר שנה כהנורא כלן כשיע
לכדליק גר של שנה כהנורא כלן כשיע
סייב ואל גר של יום טוב נוסח הברכה
לכדליק גר של יום טוב כהנורא כלן
כסוף סימן הקידו ולא שייך לא פלוג
21 ולדברי רבנו אברהם לר"י לומר שנה
פלוג ככל ברוב כולקא חס כן קשה גם
כהלכתא גר חנוכה יכרך חחר שכולק
מסוס נח פלוג וזה דוחי ליהא כהנורא
פסימן הרציו סיך כהניכ הלא ודחי
26 כיון סמנסה הוא לכדליק גר של חנוכה
וכאל שנה כנסה לכדליק גר של שנת
לא שייך לא פלוג ח"כ בה"ד דבי"ט
ג"כ לא שייך לא פלוג וכן ר"ל להרומ
השם כהנורא דרש"ה ור"ח אשה נשמה
לכפ כהנכה :

דגול מרבבה
10 * ולפניו כיון סם אהו של פנה'
דריש"ה דכיו"ט חנורו חח"כ
הדליק ח"ש כהנ"ל רחיק מביי קליח
וידברי הוסי' כסמחים דף ז' ע"ג
לפניו חין כהנורא דזה דבס פשיטו
6 א"ת שחריכוו פוד חחר כהנ"ל פשוט
נשיגה שחחר יניחח כיה הנהח שם
נוסה ברנה נשיגה שוב וכן דברי
כהנסקה כסמחים בהנ"ל ג"כ
כהנ"ל חחר ששכל פשוט שנילה גר
11 סם ג"כ נוסח הברכה שוב ונטילה גר
פל כהנ"ל כמו אחר כל חייכי שנילה
ולכן משיי לא פלוג לא חילקו חכל
ברכה כהנ"ל חין עופה ברנה של
הלכתא גר שנת שוב לנוסה ברנה של

20. משנה ברורה סימן רסג ס"ק כו

(כו) אחר ההדלקה - ס"ל דאם תברך חיי כאלו קבלה לשבת בפירוש ושוב אסורה להדליק וא"כ ביר"ט דלא שייך זה לכ"ע תברך ואח"כ תדליק ודעת המ"א דלא פלוג אבל הרבה אחרונים ס"ל כמ"ש מתחלה:

21. שו"ת שאילת יעבץ חלק א סימן קז

1 ויפה כיון לענ"ד לערער על מנהג הנשים המברכות שהחיינו על הדלקת גר ד"ט, וטענותיו גדולות מחמת שלא נזכר בשום פוסק (רק בקיצור של"ה דודאי לאו בר סמכא הוה) ועוד דלא עדיף מברכת שהחיינו דעשיית סוכה שנוכר בש"ס ואנו סומכים על של קידוש, הא ודאי קשיא טובא, וחיי דמר שמיוס עמזי על דעתי חיה ג"כ דבר תמוח בעיני ורציתי למחות באשתי, מטעם זה. ואעפ"כ לא עשייתי מעשה והנחתי לה מנהגה המוחזק בידה, כי באמת חשש ברכה לבטלה (כמו שחשב מעכ"ת) אין כאו לענ"ד, שאלמלי היא רוצה שלא לצאת ידי חובת ברכת הזמן ע"י בעלה, מי ימחה בידה לברך לעצמה ברכה שהיא חייבת בה בלי ספק (דהני נשי הואיל ואקנתו בשמירה ובזכירה ובשמחת ל"ט, פשיטא דבעו ברוכי זמן נמי) ואף בלא ההדלקה יכולה לברך שהחיינו מיד בכניסת ל"ט, דקיי"ל זמן אומרם אפ"י בשוק, אלא היכא דאיכא כסא סמכטן ליה עליה. מיהא לאו ברכה לבטלה היא כה"ג נמי, לפי שהיוס גורם לברכת הזמן כנ"ל. ומשום דסמכא ליה אהדלקת חנ"ו. לא גרע בהכי. ושפיר דמי, כיון שהוא בא תחלה ובו ניכר כבוד ל"ט נשמחתו.

11 על כן אמרתי לעצמי הנח להן מנהגו שהוא ידושה להן מאבותיהן ועשו כן בפני גדולי עולם ז"ל, וביחוד הא דידן דברת מרי דעובדא היא. ואי לא דחויא לבני נשא לא עבדא. (אם אמנם לא נודע לי מה הי' דעתי של א"מ הגאון החסיד ז"ל בזה). וטוב בעיני (ללמוד זכות בכך על המנהג) לברך. אם הייתי מוצא לי סעד וסמך בדברי הפוסקים ז"ל אבל עדיין לא ראיתי בשום א' מספרי הפסק המפורסמים שיזכירוהו. ולכן קשה בעיני שיעשו להם הנשים מנהג לעצמן בלי יסוד מוסד. ומה"ט מעיקרא לא שבקינן להו למעבד עובדא באתרא דלא נהוג. ויפה דן מעכ"ת דברדאי לא עדיף מומן דסוכה כנ"ל.

22. משנה ברורה סימן רסג ס"ק כג

(ג) גם ביר"ט וכו' - ואין צריך לברך זמן על ההדלקה מיהו במקום שנהגו אין למחות בידן:

4

23. ערך השולחן אורה חיים סימן רסג סעיף יב

ונשים שלנו מברכות גם שהחינו בעת הדלקת הנרות ביו"ט ואין למחות בידן דע"פ רוב בעי"ט מדלקות לעת ערב ממש וקאי שהחינו על יו"ט ויש מפקפקים בזה והנח להן לבנות ישראל מנהגן

24. ש"ת ציץ אליעזר חלק יד סימן נג

אודות מנהג הנשים לברך ברכת שהחינו בהדלקת הנרות של יום טוב. לח"א.

(א) על דבר מנהג הנשים לברך ברכת שהחינו בהדלקת הנרות של יום טוב, חס ושלוים לרפות את ידיהן ולהחדיע להן שמוטב שלא יברכו, ולא רק שאין למחות בהן על כך כפי שפוסק המשנ"ב בס"ג רס"ג ס"ק ל"ג, אלא אדרבא יש לזרזן להחזיק במנהגם זה, כי נשים שלנו זה דרכן בקדש מימים ימימה משנים קדמוניות ואין להן ליטוש תורת אמם, ולו היה זה אפילו רק בקבלה מנשים זקנות מדור דור ג"כ לא יכולים לסתור קבלה זאת, ובדומה למה שמצינו בש"ת השיב משה חאר"ח ס"י י"ג שמביא מש"ת הרשב"א שכתב דאין לדחות קבלה שיש ביד נשים הזקנות מבני עמנו מפני ששים ריבוא מופתים המראים סותרו ע"ש, והיינו אומרים גם על זה מה שמצינו גם בש"ת הלק"ט ח"א ס"י ט' דזה כלל גדול שחיה מוסד בידינו, אם הלכה רופפת בידך פוק חי מה עמא דבר כי פשוט הוא אשר באהבת ה' את עמו ישראל יסיר ממשול מדרכיהם ולא יטו כל העולם אחר היחיד אילו סברתו דחיה עי"ש.

אבל למעשה זה לא רק מנהג נשים בלבד, כי גלוי ודוע ששני ובנות גאון וגדולי הדורות נהגו כן בפניהם וע"פ הוראותיהם וברור שנימוקיהם היה עמם בזה, פוק חי בש"ת יעב"ץ ח"א ס"י ק"ז שעל יסוד דבריו (שהובאו בהגרע"א ובברכ"י ובשע"ת) הוא שפסק המ"ב את פסקו שם שאין צריך לברך זמן ורק במקום שנהגו אין למחות בידן, הוא בעצמו כותב שמיהו לא עשה מעשה למנוע את אשתו שלא לברך זמן, ובהיות שחשש ברכה לבטלה אין כאן לכן אמר לעצמו: הנח להן מנהגן שהוא ירושה להן מאבותיהן ועשו כן בפני גדולי עולם ו"ל וביחוד הא דידן דברת מרי דעובדא היא ואי לא דחויא לבני נשא לא עבדא עי"ש.

ואצל האשכנזים במיוחד הוא אצל כולנו כאמרא דנחוג, ואין לשנות

25. מו"ז ויק"ז26. שולחן ערוך אורה חיים סימן רסג סעיף ח

ב' או ג' בעלי בתים אוכלים במקום א', ל"א (לה) טו שכל אחד מברך על מנורה שלו, (לו) ויש מגמגם בדבר. ונכון ליתור בספק ברכות ולא יברך אלא אחד. והנה אבל אנו (לו) אין נהגין (לח) כן.

27. משנה ברוח סימן רסג ס"ק לה

(לה) שכל אחד מברך - דכל מה דמיתוסף אורה יש בה שלום בית ושמחה יתירה להטאת אורה בכל זווית חומות:

28. ש"כ מג"לד

נחלקו הפוסקים אם אפשר לברך על הדלקת נירות שבת במקום מואר דלוק בו אור אחד. ולכן טוב לברך את ברכת ההדלקה באופן שיצא ידי כל הדיעות. ומן הראוי אפוא שהאשה תדליק את נירות השבת ותברך, ורק אח"כ תדליק אחד מבני הבית את מנורת החשמל, או שיכוון את שעון שבת, שבאמצעותו תדליק אור החשמל לאחר מכן, או שהאשה תדליק את אור החשמל לכבוד שבת לפני הדלקת נירות, ותכוין בברכתה גם על אור זה.

29. שם הערה קע"א

(קע"א) עיין ס"י רסג סעי' ח. ושמעתי מהגרשו"ו אדערבך שליט"א, דצ"ע ברוח של שמן אשר בזמננו לא נהוג כלל להדליקם לכבוד או להרכות באור על יום וליהנות מריבוי האור ואין סתמש בבר של שמן רק כיום השנה (יארצייט) או בבית האבל, וא"כ כשיש כבר אור חזק ובהיר, הרי ליכא כלל שום שמחה יתירה מזה וא"כ איך אפשר לברך על זה, ואולי בגלל שחז"ל קבעו את השמן להידור במצוה, וגם ידוע תיכור שזה לכבוד שבת, ה"ו חשיב כהנאה וגם שמחה. וגם נראה דכ"ן שכל הנשים הנשואות מקפידות מאד על מצוה זו, לכן אפשר שגם נעשה כמנהג חסיד להוסיף נרות כאלה לשם מצוה ולברך על זה, כמו

5

שמברכים על הדלקת נרות הטובה בביהכ"נ גם לדעת הבי"י שאין מברכים על הלל בריח (פי"ן סי' תרע"א סעי' ז ובשע"ת ס"ק י'), והיינו משום שהברכה היא בימים כאלה שכולם מברכים בבית בנוסח זה, והיג כמנהג חשוב זה אין שמעיקה"ד הוא נקבע להנאת אורה, גם קבלו על עצמן הדלקת נרות לכבוד שבת בכל אופן שהיא.

30. שולחן ערוך אורח חיים סימן רסג סעיף ט

המדליקין בויות הבית (לט) טז ואוכלים (מ) בחצר, אם אין הנרות ארוכות שדולקות עד הלילה (מא) יז הוי ברכה לבטלה.

31. משנה ברורה סימן רסג ס"ק מא

(מא) הוי ברכה לבטלה - שכיון שאינו יכול לעשות שום תשימש אצלן כשחוזר אח"כ לביתו בלילה שלא יכשל בעץ ואבן לית ביה משום שלום בית ואם בבית שחדליק היה קצת חשך ומשתמש שם שום דבר לאור הנרות לצורך סעודה ליכא איסורא אף שאין דולקת עד הלילה ואף שאוכל בחצר.

32. ס' מנחת אהבה עמ' פו

הסועד סעודת שבת אצל חבריו וחוזר לביתו לישן או אפילו ישן בבית חבריו אבל יחדו לו חדר לישן שם, צריך להדליק נרות בברכה במקום שישיין שם. ומ"מ צריך להיזהר שידלקו הנרות עד בואו לחזור לישן, שאל"כ, נמצאת ברכתו לבטלה כיון שאינו נהנה מאורן.

33. שולחן ערוך אורח חיים סימן רסג סעיף י

לבה"ג, כיון שהדליק נר של שבת חל עליו שבת ונאסר במלאכה. ועל פי זה נוהגות קצת נשים שאחר שברכו והדליקו הנרות משליכת לארץ הפתילה שבדין שהדליקו בה, ואין מכבות אותה. וי"א שאם מתנה קודם שהדליקה שאינה מקבלת שבת עד שיאמר החזן ברכו, מועיל. וי"א שאינו מועיל לה. ויש חולקים על בעל ה"ג ואומרים שאין קבלת שבת תלמי בהדלקת הנר אלא בתפלת ערבית, שכיון שאמר החזן ברכו, הכל פורשין ממלאכתם. ולדידן, כיון שהתחילו מזמור שיר ליום השבת הוי כברכו לדידהו. חנה: (מב) יח והמנהג שאותה אשה יט המדלקת (מג) מקבלת שבת בהדלקה, אם לא (מד) כ שחתנה תחלה, ואפילו תנאי בלב סגי (מרכ"ג) אבל שאר בני הבית מותרין במלאכה עד ברכו. (מה) ועיקר חלוקת תלמי בנות שמדליקין על חשלתן, לא אבל לא בשאר (מו) הנרות שבבית (מז) כב (מז) וצריך להניח הנרות במקום שמדליקין, (מח) כג לא להדליק במקום זה ולהניח במקום אחר (מרכ"ג פ' ב"מ)

34. משנה ברורה סימן רסג ס"ק מב

(מב) והמנהג וכו' - ואם האיש מדליק אפילו כשהוא מברך על הדלקתו וכדלעיל בסעיף ו' ליכא מנהגא ומותר במלאכה ומ"מ טוב לחתנות:

35. שו"ת יביע אומר חלק ב - אר"ח סימן יז

(ד) ומעתה יש לדון בהדלקת נר חשמלי, שאין לחיצת הכפתור עושה את פעולת ההבערה, אלא בבחינת מסיך המתע, ועי"ז ממשיך את הזרם, והאור נאחז במטרה. וא"כ היה מקום לומר דלא חשיב הדלקה לכבוד שבת, שהרי אור מוכן מאתמול הוא. אולם נראה דהא בורכא שמכיון שהסכמת כל גדולי דורנו, לחייב על הדלק' נר החשמל משום לא תבערו אש ביום השבת. וכמו שאספנו וקבצנו כעמיר גורנה בשו"ת יביע אומר (סי' יט אות יד), ע"ש. וס"ל שאין כאן ענין של גרמא, אלא מלאכת הבערה גמורה. וא"כ אף לענין הדלקת הנרות בע"ש, שפיר חשיבא הדלקה גמורה, ויצא בה י"ח. ומכ"ש לפמ"ש בתשו' הגאונים שע"ת (ס' צא), שמנהגם להדליק נרות כמה דניחא לחון, וכד מטי עם חשיכה, בהדי דקא מתקני בשרגא, או דטאפו בהו משתא, מברכין. ע"ש. וה"נ לא גרע מתיקון הנר או הוספת שמן, כי ההזרמה של החשמל אל חוטי המתכת שבמטרה, דומה להוספת שמן בתוך הנר, ועדיפא מזה.

36. שו"ת יביע אומר חלק ב - אר"ח סימן יז

(י) אכן עדיין יש מקום לפקפק מטעם אחר. וכמ"ש במשפטי עוזיאל שם, שהואיל ונר החשמל עלול להפסק באמצע הסעודה ע"י הפסקת הזרם ממקורו, ומתבטל עונג שבת, אין להדליק בו. ע"ש. (וראיתו שם מעטרן, אינה ראייה.

כמובן.) וכמו כן ראיתי בירחון הפוסק (טבת תש"ג, סי' שפ) שהביא בשם אביו הגאון ר"א פוסק דל שכתב, שחלילה לצאת י"ח בהדלקת נר החשמל פן יפסק ויכבה פתאים. ע"ש. וכן ראיתי עוד בשו"ת פקודת אלעזר (סי' כב) שכתב לפקפק מב' טעמים, (א) שאין זו הדלקה, רק לפתוח הסגור, והאור יוצא מעצמו ע"י בית החרושת. (ב) כיון שאם יפסק האור יש בזה משום ביטול שלום ביתו. ע"ש. ומתיר על כן ראיתי חוששים לברך ע"ז, עפ"ד תשו' הרשב"א (סי' יח), שכל מצוה התלויה באחרים ג"כ כתינת צדקה וכי"ב, אין לברך עליה. שאפשר שלא יתראה חבירו ונמצא מברך לבטלה. ע"ש. וה"נ הואיל ואם ירצו הפועלים או מנהלי חברת החשמל לשבות, נמצאת הדלקתו בטלה, ואין לברך עליה. ע"כ. ולפע"ד אין דמיון לשם. דהתם כיון שעיקר הברכה היא ע"י אחרים, ואין לקיימה בעצמו מבלי חבירו, מש"ה לא תקטן חר"ל ברכה. אבל הדלקת הנרות שאפשר לעשותה בעצמו ע"י הדלקת נר שמו או שעה, ותקטן חר"ל ברכה ע"ז, אין כשמדליק חשמל וכי"ב לא בטלה תקנת חר"ל וברוכי מברכין. וכה"ג כ' בשו"ת חתן סופר (סי' עא). ע"ש. ובאמת שעיקר החשש פן יפסק האור באמצע סעודה, נראה שתלמי במצב העיר ובטחונה. שיש מקומות שדבר זה אינו מצוי כלל. ופעמים שני השמן ג"כ קורא / קורה / בו איזה תקלות, וכבה לפני השבת, כגון שנשפך מים על הפתילה, ואינה דולקת יפה רק מסכסכת עד שתכבה. וכיון דהוי מיעוט דלא שכיח לא חששו חכמים, שא"כ אין לדבר סוף. וה"נ ל"ל בהדלקת נר החשמל.

37. שו"ת יביע אומר חלק ב - או"ח סימן ז

(נד) המורם מכל האמור שאין לנו טעם מספיק לומר שאין יוצאים י"ח בהדלקת נר החשמל לכבוד שבת. ומ"מ טוב ונכון לחוש לד' המחמירים בזה היכא דאפשר, ולהדליק גם נר שמן ולברך עליו. ובהי' יהיה היכר שהדלקו לכבוד שבת. ובאה"ק אשר עבודת החשמל נעשית בעוה"ר ע"י ישראל. שאין לברך על זה להדליק נר של שבת. ומה גם שדעת כמה מגדולי הדור לאסור להשתמש + באור החשמל בליל שבת מטעם זה, אלא שמנהיגו להקל בצירוף מנורת נפט וכי"ב. ואכמ"ל. ע"כ בודאי שאין לברך על זה. + הנלע"ד כתבתי. וחיעב"א.

38. משנה ברורה סימן רסג ס"ק יא

וכשהיא יולדת בשבת ראשונה מדליק הבעל ומברך. ובימי נדחתה האשה מברכת בעצמה (אחרונים):

כדור נמה הנכינו ששכנת הראשון לא היה היולדת מדלקה כי מסיק דקיין אין לטעול הכרות אחי הדלקתן (סיין כפרון בשלחן סי' רס"ג סי' רס"ד ומשכ"ח שם סי' מ"ח וכו') ולרובא דרובא היולדת בשבת הראשון עדיין שוכנת במשכח (בזמנינו נשחכח אבל כדורות שלפנינו כן כ"ר) ועיין עוד בשו"ע הרב סי' רס"ז סכ"ב, וראב"ח בשו"ת יקוחיאל סי' ס"ה זכ"ה, שזו מלאכה נכונה כגאון רב"ש זקוק"ל על המג"א סי' רס"ג סק"ז וישי"ש במ"ב סק"ח, וראב"ח בחכ"ל סי' פ"ח סק"ג. ובשע"ת סי' רס"ג ח' וכו'. ואין לומר שטעם במכנה כי כי אחר הלידה רואים דם מרובך בשפת ואינו נכון שחוכיר השם, כאל יתחל חז"ל דא"כ לא תנרך על שום מאכל ומשקה ולא שום זכרכ של מלכ, חכ אין לומר כל' . . .

39. שו"ת באר משה ח"ט

בשאלתי יולדת בשבת הראשון אחר הלידה אם מדליקה הנרות או בעלה מדליק. וכן אם היא חולה שוכנת במסכה היכן תדליק.

השבת המנהג עתה שהיולדת מדלקת ובן פסקתי במה פעמים עוד בהיותי כרעברעצין וכ"ק מוח"ז הגאון"צ הסכים עמי ואמר שכן דרכו לפסוק. אם יכולה לילך ולהדליק אצל השלחן תדליק כן, ואם איננה יכולה לילך לשם כי היא שוכנת במסכה ידליק הבעל והפתח יד"י פתוח ותראה הנרות ותברך, ויותר טוב, וטוב ונחת רוח הוא להיולדת או החולה שיניחו הנרות על הספסל או כסא אצל פתחה ותדליק ותברך ואחר יקחו משם ויניחו הנרות על השלחן, ונכון שיהיו על השלחן באופן שגם היא תהנה מהנרות אבל אינו מעכב זה שהיא בעצמה תהנה מהנרות מאחר שאחרים אוכלים ונהנין אצלן. . .

אח"כ חכם אחד אמר לי טעם כגון ומקומו למכנה מסיקתא שיוולדה לא כדליקה בשבת כאל' אחר לירכ חלל בטלה כדליקה, כי מנר כדון מלוח כדלקת גרות שנת מוטל על הבעל ובחשבו, וחז"ל מסרו מלוב זו לאשה מטעמה שחוב נכונה מי של פולס, כיינו של חכם כראשון, ומאחר ששנים זו ילדה כדליקה וכניחא נר כי נשמה חכם לפולם, ונזכר חוקנה מכ שקילקלה, חזרו ונחנו כמלכ עס כנרכה על שנת ח' לבעל, וכס דברים כמתקננים על כלג וכל מנהג ישראל יסודתו ככררי קודש גם חס וטלס מאתנו כטעם.

ועתה במכנה מסיקתא שיוולדה לא היה מדלקה בשבת כרלשונכ לא מלאחי כספרים שלמי' ואפשר מאחר שביא חולב שיש ככ סכנה וכדי שלא לכפרותה להדליק ולא יביח לכ עגמה נפש שאינה מדלקת, אמרו לכ ששכנה כאל' אחר הלידה כדון שכבעל ידליק ונזכר חנויה דעמה, אבל כודאי יש טעם יותר טוב מכ כי אינו מיושג כיטע טעם זכ' וסחכ פלכ כדעתי טעם

7

40. שולחן ערוך אורח חיים סימן רסא סעיף א

ומותר (יג) לומר לא"י, (יד) בין השמשות, * להדליק נר לצורך שבת; וכן לומר לו לעשות כל מלאכה שהיא (טו) לצורך מצוה או שהוא טרוד (טז) ונחפז עליה. תנה וכן מי שקבל עליו שבת * (יז) שעה או כ' קודם חשיכה יסל (יח) לומר לאיטו יהדי ו להדליק הנר ושאר דברים שצריך (מחרי"ו סי קרו) (ועל סי ש"ב).

41. משנה ברורה סימן רסא ס"ק יג

(יג) לומר לא"י - דאמירה לא"י הוא בכלל שבת ולא גזרו על שבת בין השמשות לצורך מצוה וכדלקמן בסימן שמ"ב ע"ש:

42. מגן אברהם סימן רסג ס"ק יא

יא כשידליק - ראוי שתתפלל האשה בשעת הדלקה שיתן לה הקב"ה בנים זכרים מאירים בתורה (מט"מ בשם בחי פ' יתרו) יש סדורים שכתב בהם ברכה לנרות אחר יציאת בה"כ ואין לאומרה (רמ"מ פ"ז) כתב מהר"ש בשם מהר"מ ד"ל כשיש חופה בע"ש ומאחר"י בה עד אחר שקיעת החמה והאשה אינה רוצה לקבל שבת לפני החופה או תדליק הנר בלא ברכה קודם החופה ואחר כך בחשיכה תפרוש ידיה על הנרות ותברך או תאמר לעכ"ל להדליק אחר החופה והיא תברך עד כאן, ותמוה היא דל"ש ברכה בדלוקה ועומדת ועוד דאמירה לעכ"ל שבות ומיהו ב"ה לא גזרו אשבות (עט"ל רס"א) וע' במחרי"ו שהתיר להדליק בעוד חיים גדול ואח"כ לפרוס ידיהם ולברך וכו' ומ"ש שנמצ' בקובץ שמברכין על הנרות בשבת אחר יציאת בה"כ לא ס"ל ולא מר בריה דרבינ' חתים עליה (מהר"מ מ הגמ"ג) ומיהו בדיעבד אם שכת' מלברך עד שחשיכו יש לסמוך אמחר"ש

43. משנה ברורה סימן רסג ס"ק כא

כא) כשידליק - י"א כשיש חופה בע"ש ומאחר"י בה עד אחר שקיעת החמה והאשה אינה רוצה לקבל שבת לפני החופה פן תצטרך לעשות עוד איזה דבר האסור בשבת ע"כ תדליק הנר בלא ברכה קודם החופה ואח"כ בחשיכה תפרוס ידיה על הנרות ותברך או כשהוא עדיין בין השמשות אחר החופה תאמר לא"י להדליק דלא גזרו על שבת בה"ש לצורך מצוה וכו"ל בסימן רס"א והיא תברך ותמחהו האחרונים ע"ז דלא שייך ברכה בדלוקה ועומדת ובפרט דעתה הוא זמן איסור להדליק ואיך תאמר וצונו להדליק ועל איך תקנה ותאמר לא"י להדליק ג"כ קשה הא אין שליחות לא"י וא"כ היא אינה מדלקת ואיך תברך ואפילו ישראל המצוה לחבינו להדליק ג"כ דעת הדה"ח דהמצוה לא יברך רק המדליק כ"ש בזה דהאשה לא תברך ומסקי האחרונים עצה אחרת לזה דהיינו לפי מה דקיי"ל דיכולה לברך ולהתנות עכ"פ בלצורך שאינה מקבלת שבת בהדלקה ה"נ בעניננו הוי לצורך ותדליק ותברך קודם שהולכת לחופה ותתנה